© Copyright 2013 Dagblad De Limburger / Limburgs Dagblad.
Het auteursrecht, ook ten aanzien van artikel 15 AW, wordt uitdrukkelijk voorbehouden. Zaterdag, 29 november 2014

Leonie Cornips (1960, Heerlen), bijzonder hoogleraar Taalcultuur in Limburg aan de Universiteit Maastricht, doet onderzoek naar de relatie tussen de gesproken talen en dialecten in Limburg en de identiteit die eraan ontleend wordt. Hier doet ze tweewekelijks persoonlijk verslag van haar zoektocht.

’t Mestreechs is online

Onlangs is in het Theater aan het Vrijthof de website gelanceerd van de *Dictionair vaan de Mestreechter Taol* in aanwezigheid van zo’n negenhonderd belangstellenden. De Maastrichtenaar Roger Weijenberg heeft deze website ingericht en visueel vormgegeven. De naam Dictionair is veel te bescheiden want wat er op deze site te zien valt, is veelomvattender dan een woordenboek doet vermoeden. De website herbergt een dynamische databank van het Maastrichts met diverse taalkundige onderdelen: grammatica, fonologie, naast spelling en uitspraak. Zo krijgt een bezoeker allerlei informatie over vormeigenschappen van een zelfstandig naamwoord. Als ik in het Nederlands het woord ‘huis’ intik, krijg ik onmiddellijk te zien dat ‘huis’ in het Maastrichts *hoes* is (naast ‘brak’ en ‘pand’) en hoe ik het moet uitspreken. Ik leer ook dat *hoes* als meervoud de vormen *hoezer* en *hoeze* heeft en als verkleinvorm *huiske*. Informatie over de zinsbouw (syntaxis) is er ook. *Hoes* neemt als bepaald lidwoord ‘’t’ (*’t hoes*), als onbepaald ‘’e/’n’ (*’e hoes* of *’n hoes*) en het betrekkelijk voornaamwoord ‘wat’ dat in het Nederlands ‘dat’ is: ‘*’t Hoes wat ze höbbe gekoch ligk in Mestreech*’. Bovendien vertelt de website mij dat de etymologie van het woord *hoes* blijkend uit de oudste bronnen uit het jaar 893 (verzameld door taalkundige Flor Aarts) *hus* is. Handig voor Sinterklaas is dat hij in het Maastrichts kan rijmen: *hoes* rijmt volgens de website op *loes, moes* en *thoes*.

LEONIE CORNIPS
l.cornips@mgl.nl

Aan de rechterkant op de site staan spreekwoorden en gezegdes met *hoes*: ‘*’n Hoes vol klein apöstelkes*’, ‘*Mèt de bein nao vääre ’t hoes oetgoon*’, ‘’*n Hoes vol kinder is ‘n hand vol vlege*’, ‘’*r Geit op z’ne kop nao hoes touw*’ en ‘*Aon aw hoezer en aw kleier is altied get te flikke*’.

Wanneer ik deze column schrijf, is het woord van de dag *sjevraoj*. De website informeert me dat *sjevraoj* samengesteld is uit de Franse woorden *chaud* en *froid* en in het Nederlands met ‘rilling’ te vertalen is.

In heel Nederland en elders verdwijnen gedrukte woordenboeken uit het zicht. Dat is jammer want ik houd van zo’n ‘traditioneel’ woordenboek. Het kan er prachtig uitzien. Een mooi voorbeeld daarvan is het woordenboek van Thorn (*Thoears Woeardebook*) vormgegeven door Joep Pohlen. Het heeft een harde witte omslag met daarin een sprookjesachtig relief en paarse letters. De vormgeving is zo uniek dat het in het buitenland onderscheiden is en in exposities de wereld rondreist. Zo’n woordenboek kan ik bewonderen, vasthouden, het gewicht ervan voelen, erin bladeren, snuffelen en eraan ruiken. Ik kan meerdere woordenboeken verzamelen, op kleur met andere boeken in mijn boekenkast sorteren, ik kan het zelfs als onderlegger gebruiken voor een scheve tafelpoot. Een papieren woordenboek is na verloop van tijd ook een gewild object voor hongerige zilvervisjes. Maar een gedrukt woordenboek moet ook aangeschaft worden, het kost dus geld en is bij verschijning in feite al achterhaald. Want taal, onze woorden en vooral de betekenis van die woorden verandert elke dag; elk moment dat wij met elkaar spreken.

Grote voordelen van de online *Mestreechter Taol* is dat hij steeds actueel is en voor iedereen gratis toegankelijk met een computer, e-reader, tablet, smartphone of wat dan ook, ongeacht waar iemand zich bevindt. In de luie stoel voor het haardvuur, op het strand in Griekenland en voor iedere Limburger (of wie dan ook) waar ook ter wereld. Een website lijkt minder spectaculair dan een boek, maar in dit geval is deze website wel erg spectaculair. Het brengt verschillende soorten informatie over ‘woorden’ in een oogopslag bij elkaar met een grammatica op duidelijk en structurele wijze en dat in een fraaie en eenvoudige vormgeving. Ik verwonder me erover dat ik zo’n elegante en gebruiksvriendelijke website nog niet ben tegengekomen bij ‘professionele’ websites die over taal gaan. Met deze website heeft Roger de lat voor iedereen die een digitaal woordenboek wil uitbrengen wel erg hoog gelegd. Dat geldt in elk geval voor de zilvervisjes: zij zijn de enige die van de online *Mestreechter Taol* niet zullen profiteren.

http://www.mestreechtertaol.nl/